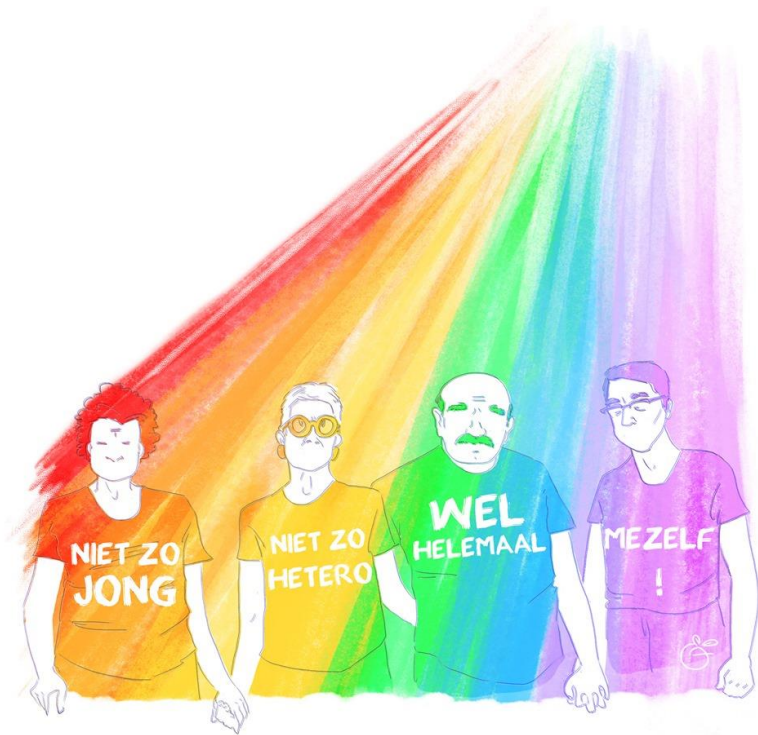


REGENBOOGouderen IN DE OUDERENZORG



**Omdat alle ouders verdienen om
gezien te worden.**



Kunstzinnige regenbogen

INHOUD

1.	Wie zijn dat nu... die onzichtbare ouderen?.....	6
2.	Waarom aandacht aan holebi- en transgenderouderen?	9
3.	Wat is heteronormaliteit?	10
4.	Wat kan je als woonzorgcentrum doen om deze onzichtbare ouderen zich welkom en thuis te laten voelen?	15
	a. Informatie en communicatie naar de buitenwereld.....	15
	b. Eerste kennismaking en intake	16
	c. Vertrouwelijkheid	16
	d. Medewerkers en vrijwilligers	17
	e. Medebewoners	18
5.	Inspirerende informatie en organisaties	19
	a. Regenboogbarometer	19
	b. RAINBOWAMBASSADORS	19
	c. Cavaria	21
	d. Kliq vzw	21
	e. Interessante literatuur	22
6.	Verklarende woorden en begrippen	25
7.	Bibliografie	28

1. WIE ZIJN DAT NU... DIE ONZICHTBARE OUDEREN?

Oudere holebi's en transgenders (regenboogouderen) zijn weinig zichtbaar in onze maatschappij, toch vormen zij in België een ruime groep mensen. In België zijn er naar schatting zo een 200 000 oudere holebi's en transgenders.

Een deel van hen woont in woonzorgcentra of komt in dienstencentra, dagcentra, andere zijn actief in het verenigingsleven. Jammer genoeg rust er vaak nog een taboe op seksualiteit en intimiteit bij ouderen en al helemaal op holebi's en transgenders.

In een woonzorgcentrum of in een vereniging moeten mensen kunnen thuiskomen. Het is voor vele mensen hun (enig) sociaal netwerk. Het is de plaats waar ieder mens ten volle zichzelf moet kunnen zijn. Iedere oudere heeft het recht om volledig zichzelf te kunnen zijn op alle vlakken van het mens- zijn.

Waarom zijn holebi- en transgenderouderen dan onzichtbaar?

Hier zijn 2 belangrijke redenen voor:

- Oudere holebi's en transgenders komen meestal uit een periode waarin hun geartheid onbespreekbaar was of waarin homoseksualiteit een ziekte was. Waardoor ze een deel van zichzelf moesten verstoppen. Sommigen deden toch hun coming-out of leefden een bescheiden leven met hun partner. Ouderen vinden vaker de kracht niet meer om opnieuw te vertellen wie ze zijn. Ze zijn bang dat ze niet aanvaard zullen worden door het centrum of vereniging waarvan ze deel uitmaken, ze willen zich thuis voelen en niet buitengesloten worden door zorgpersoneel, medebewoners of leden van hun vereniging.

- Als je vraagt aan directies, verpleegkundige, sociaal werkers of ze holebi's, holebikoppels, transvrouwen of transmannen of koppels hebben als bewoners", dan krijg je vaak, (niet overal maar toch op de meeste plaatsen) het antwoord "Er zijn er hier geen". Men heeft er eenvoudigweg nog nooit over nagedacht dat er cliënten zouden kunnen komen die een andere geaardheid hebben. Jammer genoeg wordt er in de opleidingen nog steeds heel weinig aandacht aan gegeven. Bijgevolg worden ze meestal onthaald alsof ze hetero zijn.

Welke gevolgen heeft dit voor de regenboogouderen?

Deze ouderen hun fysieke en geestelijke gezondheid werd en wordt nog steeds op de proef gesteld omwille van discriminatie, afwijzingen en pesterijen.

Veel holebi- en transgenderouderen ervaren:

- sociaal isolement;
- depressies en angststoornissen;
- chronische ziekten;
- psychosomatische klachten en;
- angst om hulp te zoeken.

***"GEK DAT IK ER NOOIT BIJ STILGESTAAN HEB DAT ER OOK
OUDERE HOLEBI'S WONEN BIJ IN ONS WOONZORGCENTRUM. IK
KRIJG KIPPENVEL VAN HET IDEE DAT OUDEREN ZICH NIET VEILIG
GENOEG VOELEN OM ZICHZELF TE KUNNEN ZIJN ONGEACHT HUN
GEAARDHEID, AFKOMST, GELOOF,..."***
ILSE DE BOECK, ANIMATRICE

Met deze brochure willen we een handvat aanreiken voor woonzorgcentra en dienstverleningscentra om het

thema bespreekbaar te maken en deze negatieve ervaringen en gevoelens te reduceren. Mits enkele kleine aanpassingen in het dagelijks beleid voelen deze ouderen zich welkom en veilig. Dit maakt een wereld van verschil voor deze ouderen.

Deze brochure wil inspiratie bieden voor zorgmedewerkers, welzijnswerkers, leidinggevenden, beleidsmedewerkers, vrijwilligers en iedereen die ermee aan de slag wil gaan.



Bron: <https://cosbo-stad-utrecht.nl/roze-60-plussers-in-utrecht>

2. WAAROM AANDACHT AAN HOLEBI- EN TRANSGENDEROUDEREN?

- ✓ Misschien heeft u er nog niet bij stilgestaan, maar de kans is groot dat er ook bij u, in het woonzorgcentrum of dienstencentrum holebi's wonen of gebruik maken van de diensten die je aanbiedt. Aangezien ongeveer 7 % van de mensen holebi is, geldt dit ook voor de ouderen.
- ✓ Ook onder medewerkers en collega's geldt deze 7% . Doordat je als woonzorgcentrum laat zien dat alle geardheden welkom zijn, geeft dit ook voor werknemers een prettig gevoel.
- ✓ Om je als bewoner veilig en gewaardeerd te voelen is het belangrijk dat er een positieve cultuur gecreëerd kan worden zonder vooroordelen en discriminatie. Om deze vooroordelen en discriminatie tegen te gaan, is het belangrijk om er samen aan te werken.
- ✓ Geardheid is meer dan het seksuele leven, het is een uniek levensverhaal. Het is de manier waarop men het leven ervaart, waar de interesses liggen, waar iemand van houdt of net niet, humor en vriendschap. Elk uniek verhaal en elke unieke persoon moet op een respectvolle manier benaderd worden.

3. WAT IS HETERONORMALITEIT?

Het grootste deel van onze bevolking is heteroseksueel. Hierdoor denken en handelen we vaak van uit een heteroseksueel referentiekader. Zonder het te beseffen gaat men er vanuit dat 'iedereen heteroseksueel is'.

Door deze 'heteronorm' voelen vele holebi- en transgender ouderen zich vaak minder welkom in bijvoorbeeld woonzorginstellingen, dienstencentra, verenigingen,... Zorgmanagers en medewerkers in de zorg zijn niet op de hoogte van de specifieke achtergrond en de vaak heftige levensverhalen van homoseksuele en lesbische ouderen. Gesprekken met medebewoners gaan over kinderen en kleinkinderen. Regenboogouderen hebben vaak geen kinderen en kleinkinderen. Ze vinden daardoor mogelijk weinig aansluiting bij hun medebewoners en voelen zich buitengesloten en alleen.

OPINIE | EEN WELGEMEENDE SORRY VOOR DE 'HETERONORMALITEIT' (18 MEI 2019)

An Van Eyck is een banaba-studente ouderencoaching aan de Thomas More hogeschool in Geel. "Voor een van onze vakken moesten we ons verdiepen in een onderwerp dat te maken had met ouderen. Samen met enkele klasgenoten hebben we dan ook een paper gemaakt en houden we een lezing over LGBT-ouderen in het woonzorgcentrum. Tijdens het maken van dit werkstuk zijn mijn ogen ontzettend geopend. Ook ik bekeek de wereld veel te veel mee vanuit de 'heteronormaliteit'."

Een welgemeende sorry

Graag zou ik mijn tekst oprecht willen beginnen met mijn verontschuldiging aan te bieden aan iedereen uit de LGBT-community.

Als toekomstig ouderencoach een werkstuk maken over LGBT-ouderen heeft voor mij op een aantal vlakken mijn ogen echt wel geopend. Ik wist niet dat ik zo naïef was en ik was er ook echt van overtuigd dat ik, als bijna veertiger, heel open in het leven stond, en dat ik ook op het vlak van LGBT niet wereldvreemd was.

Dat er anno 2019 nog steeds een groot taboe leeft rondom holebi's en transgenders is best wel choquerend. Dat mensen niet meer verdraagzaam zijn voor elkaar, ik kan er nog altijd niet echt bij.

Maar ik ben natuurlijk ook niet wereldvreemd, dus nieuw is het jammer genoeg niet voor mij.

Toch dacht ik dat onze generatie en de jongere generaties veel opener en met een veel ruimere blik naar mensen kunnen kijken. Dat onze generaties veel meer weten dat 'hetero' zijn niet de norm is. En dat wij net doordat we digitaler zijn, ook veel meer geïnformeerd zijn.

Gelukkig heb ik door het maken van deze opdracht mijn blik kunnen verruimen en zijn mijn ogen geopend. Want eigenlijk wist ik bijna niets, en hield ik door mijn onwetendheid ook heel wat taboes staande.

Uit de kast

Het moet verdomd veel moed vragen om uit de kast te komen. Niet weten hoe je vrienden of familie gaan reageren. Hoe gaat de samenleving hier mee omgaan. Ik kan me alleen maar proberen voor te stellen hoe het moet zijn dat je deze moedige stap zou nemen.

Dat het leven een aaneenschakeling van coming-outs moet zijn, daar had ik zelf nog nooit bij stil gestaan. Je telkens weer opnieuw moeten verdedigen aan een samenleving die nog steeds niet helemaal heeft begrepen dat er ook mensen zijn die niet heteroseksueel zijn.

Als studente verpleegkundige in het woonzorgcentrum ging ik langs bij Jozef. Hij was een wat hulpbehoevende man die graag een praatje deed, en wel in was voor een grapje. Op een dag was ik nog wat rommel aan het opruimen, en viel mijn oog op een foto.

"wat lijken je zussen sterk op jou", zeg ik nog, om het gesprek verder te kunnen zetten. Jozef moest er om lachen.

De foto was een compilatie van Jozef in zijn transitie.

Hij vertelde het mij met trots. En ik, ik voelde me toch wel wat beschaamd. Het heeft me echt geleerd dat ik niet voor een ander mag invullen, maar mensen hun verhaal moet laten doen. Als ik nu bij mensen kom, zal ik veel sneller vragen naar wie er op een foto staat. Zo krijgen mensen zelf de kans om te kunnen vertellen wat ze willen.

Terug in de kast

Dat mensen terug in de kast kruipen omdat ze naar een woonzorgcentrum gaan, hoe verschrikkelijk moet dat niet zijn. Iedere mens (hetero, holebi, transgender, ...) zou toch het recht moeten hebben om zich veilig en aanvaard te voelen. Je moet je oude dag kunnen beleven zoals je dat zelf wil. Hoe kan het mogelijk zijn dat LGBT-ouderen zich niet aanvaard of welkom voelen in een woonzorgcentrum? Dat mensen nog sneller in de eenzaamheid terecht komen.

Er is dus zeker nog wel wat werk aan de winkel. Er heerst nog heel wat onbegrip, heel vaak uit onwetendheid of angst voor het onbekende.

En toch zijn er heel wat dingen, die we door kleine concrete veranderingen kunnen aanpakken.

Het is goed om er bij stil te staan dat we onze 'heterobril' af moeten zetten, en de wereld eens wat ruimer te bekijken. Mensen niet in een vakje of hokje te plaatsen maar te bekijken als mens.

Heel veel aanpassingen kunnen gebeuren door gewoon basisrespect te tonen voor ieder mens. Respect voor diversiteit, in al zijn vormen. Mensen het gevoel geven dat ze welkom zijn, en dat er rekening wordt gehouden met iedereen.

Ik ben ervan overtuigd dat kennis delen en onwetendheid wegnemen mensen minder bang maakt en laat openstaan voor andere. En dit moet eigenlijk al gebeuren in de kleuterklas. Niet alle meisjes zijn prinsesjes, en alle jongens stoere ridders. Het is oké om twee papa's te hebben,...

Regenboogambassadeurs

Ik heb zelf een vorming bijgewoond van de regenboogambassadeurs aan een multiculturele groep verzorgenden. Het was een boeiende vorming, maar het heeft me ook aangetoond dat er nog heel wat werk aan de winkel is. En dan kan ik zelf niet anders doen, dan de regenboogambassadeurs zo veel mogelijk promoten.

Wat zij doen is geweldig werk. Het zijn ook super enthousiaste mensen die mij heel wat hebben bijgeleerd.

Ik ben blij dat ik via de opleiding die ik volg, toch weer heel wat meer heb bijgeleerd. En ga het leven meer vanuit de 'mensbril' bekijken, dan vanuit 'mijn heterobril'.



Bron: <https://www.standaard.be/cnt/is3hf1fa>

4. WAT KAN JE ALS WOONZORGCENTRUM DOEN OM DEZE ONZICHTBARE OUDEREN ZICH WELKOM EN THUIS TE LATEN VOELEN?

De eerste stap heb je nu alvast gezet, om ervoor te zorgen dat iedereen zich welkom voelt, en de kans krijgt om zichzelf te mogen zijn, is het ontzettend van belang om je bewust te zijn van het feit dat er ook holebi- en transgenderouderen zijn in het woonzorgcentrum.

Het is belangrijk om hier over na te denken en een visie op te bouwen. Een visie die kan worden gedragen door iedereen van het personeel, maar ook een visie waardoor mensen zich welkom voelen, en waar geen plaats is voor discriminatie.

Toch geven we jullie ook graag enkele concrete tips mee.

A. INFORMATIE EN COMMUNICATIE NAAR DE BUITENWERELD

- ✓ Laat in uw infobrochure, de onthaalmap en het voorlichtingsmateriaal weten dat bij u de deuren open staan voor ouderen met verschillende achtergronden: religie, geaardheid of een allochtone achtergrond.
- ✓ Bekijk uw materiaal en brochures met de kennis over de 'heteronormaliteit':
Staan er alleen foto's van heteroseksuele (blanke) ouderen in? Gebruik ook eens een foto van twee vrouwen of twee mannen.
- ✓ Ook een regenboogvlag aan de deur geeft aan dat je voor iedereen openstaat.

B. EERSTE KENNISMAKING EN INTAKE

Zorg voor een veilige omgeving tijdens het kennismakingsgesprek. En pas je communicatie zo aan dat je openstaat voor iedereen

- ✓ Als u een nieuwe bewoner vraagt naar persoonlijke gegevens, kunt u de vraag: “Bent u gehuwd (geweest)?” vervangen door de vraag: “Is er een belangrijk persoon in uw leven (geweest)?”
- ✓ Als u vraagt naar familie, kunt u vragen: “Wie beschouwt u als familie?” “Zijn er verdere nog belangrijke personen in uw leven?”
- ✓ Uw taalgebruik is belangrijk. Niet alle regenboogouders gebruiken de woorden homoseksueel of lesbisch. Vaak worden de woorden ‘vriend(in)’, ‘partner’, of zelfs ‘broer’ of ‘zus’ gebruikt. Informeer bij de bewoner aan welke term men de voorkeur geeft.
- ✓ Als u onzeker bent over hoe u iemand aanspreekt, vraag hier dan naar, bijvoorbeeld: “Hoe wordt u het liefste aangesproken?” Nieuwe bewoners zullen het zeker appreciëren en waarderen wanneer u de tijd neemt om hem of haar beter te leren kennen.

C. VERTROUWELIJKHEID

- ✓ Geef duidelijk aan hoe u met vertrouwelijke informatie omgaat. Veel ouderen zijn terughoudend met ‘uit de kast komen’, omdat zij bang zijn dat het in hun dossier komt te staan.
Zorg er dus voor dat u weet of een persoon het prettig vindt dat deze informatie wordt opgenomen in zijn of haar dossier of juist niet. Geef ook aan wie inzage heeft in dit dossier. Zorg ervoor dat de cliënt weet dat u,

zijn/haar geaardheid niet zal bespreken met zijn/haar familie zonder toestemming van de cliënt.

D. MEDEWERKERS EN VRIJWILLIGERS

- ✓ **Sollicitatiegesprek:** Tijdens het gesprek kunt u de nieuwe medewerker/vrijwilliger vragen hoe hij/ zij aankijkt tegen iemand uit een minderheidsgroep. Het kan hier gaan over holebi- en transgenderouderen, maar ook over bijvoorbeeld allochtone ouderen.
- ✓ **Waarden en normen:** Structureel en duidelijk communiceren over welke normen en waarden er gelden in uw organisatie is essentieel. Laat duidelijk blijken dat discriminatie en pesterijen bij u in de woonzorginstelling niet getolereerd worden en spreek de medewerkers en vrijwilligers hier op aan.
- ✓ **Vorming:** Wees u er van bewust dat niet elke medewerker en vrijwilliger zich bewust is van genderdiversiteit en dat er bij verschillende medewerkers en vrijwilligers nog zeker taboe bestaat. Onbekend is onbemind. Door aan medewerkers en vrijwilligers een vorming aan te bieden, kan je heel wat onwetendheid doorbreken.
- ✓ **Inzetten van holebi of transgender medewerkers:** Heeft u medewerkers die openlijk homoseksueel, lesbisch of transgender zijn? U zou hen kunnen vragen of zij actief betrokken willen zijn bij uw homovriendelijk beleid. Wees wel voorzichtig dat u deze medewerker niet als 'de homo expert' behandelt. Ga er niet van uit dat hij of zij automatisch bereid is om het voortouw te nemen op dit vlak.

E. MEDEBEWONERS

- ✓ Besef dat medebewoners vaak onbekend zijn met seksuele en genderdiversiteit. Dit kan leiden tot roddelen, discriminatie en uitsluiting.
- ✓ Wees alert op wat er tussen bewoners speelt. Sluiten bewoners een medebewoner buiten omdat hij/zij misschien homoseksueel is? Een bewoner aanspreken op zijn/haar homo-onvriendelijke gedrag is vaak voldoende om het te stoppen.
- ✓ Ook voor bewoners en medebewoners kan het ontzettend inspirerend en boeiend zijn om een vorming of activiteit aan te bieden die het thema voor alle bewoners bespreekbaar maakt. Want ook voor hen geldt het gezegde 'onbekend is onbemind'.



Kunstzinnige Regenbogen

5. INSPIRERENDE INFORMATIE EN ORGANISATIES

Bij het lezen van deze brochure hopen we u geprikkeld te hebben om hier ook mee aan de slag te gaan.

Wil je weten of je goed bezig bent, waar je extra informatie kan vinden,... dan willen we je in dit hoofdstuk graag inspireren en enkele websites en organisaties aanhalen die je in je actieplan zeker kunnen helpen.

A. REGENBOOGBAROMETER

De regenboogbarometer is een vragenlijst van 20 vragen. Deze vragen geven inspiratie aan woonzorgcentra om te werken rond genderidentiteit en seksuele diversiteit (GSD) en zo meer inclusief te worden voor homoseksuele, lesbische, biseksuele (holebi) en transgender personen. De vragen zijn zowel gericht op (toekomstige) personeelsleden als (toekomstige) bewoners en hun omgeving.

De vragenlijst is ingedeeld in 5 thema's: Organisatie – Informatie – Communicatie – Interactie en Aanbod.

De volledige vragenlijst vind je op:
<https://www.zorg-en-gezondheid.be/de-regenboogbarometer>

B. RAINBOWAMBASSADORS

De Rainbowambassadors zijn een groep ervaringsdeskundige vrijwilligers die zich inzetten om een holebi- en transgendervriendelijk beleid in de professionele ouderenzorg en mantelzorg te bevorderen. Zij ondersteunen zorgorganisaties, zorgteams, en senioren die opkomen voor een holebi- en transgendervriendelijk beleid in de ouderenzorg om te zorgen voor een veilige woonplek voor hen.

Sinds begin dit jaar zijn de regenboogambassadeurs, samen met de Brusselse collega's één vzw gestart onder de naam RAINBOWAMBASSADORS vzw/asbl. Ze willen kernen uitbouwen in gans het land. Ze bieden alle informatie zowel Nederlands- als Franstalig aan.

Zij hebben een ruim aanbod van activiteiten ten behoeve van de ouderenzorg. Zij willen de meestal vergeten of 'onzichtbare' holebi- en transgenderouderen een gezicht en een stem geven. Zij richten zich tot personeel en cliënten in de woonzorgcentra, serviceflats, de seniorenverenigingen, de huishulp, artsen en studenten zorg- en verpleegkunde. Haar medewerkers en ervaringsdeskundigen organiseren doelgerichte activiteiten:

- .. Fototentoonstelling "Liefde is altijd goed" en "Eén in Diversiteit; zo zijn wij
- .. Reportage: "En dus ik zweeg" met nabespreking.
- .. Films en documentaires.
- .. Regenboogbingo of muziekquiz.
-

Voor meer informatie en het volledige aanbod loont het zeker de moeite om een kijkje te gaan nemen op de website: <https://regenboogambassadeurs.be/> of <http://www.rainbow-ambassadors.be/>



C. CAVARIA

Als koepelorganisatie van meer dan 120 Vlaamse en Brusselse holebi- en transgenderverenigingen, werkt Cavaria vanuit hun missie aan het stimuleren, inspireren en ondersteunen van individuen en verenigingen die opkomen voor thema's zoals genderexpressie, seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Dit alles terwijl ze ook opkomen voor de rechten en gelijke kansen van de doelgroep, en proberen om hun welzijn te vergroten d.m.v. informerende en sensibiliserende campagnes die ze voeren in de samenleving. (Cavaria, 2019).



D. KLIQ VZW

Als vormingsorganisatie met expertise rond thema's zoals seksuele oriëntatie en genderdiversiteit (waaronder in de ouderenzorg), geeft KliQ vormingen en trajectbegeleiding rond diversiteit met de focus op deze onderwerpen, en geeft de organisatie ook sectorspecifieke trainingen en advies. Specifiek voor de ouderenzorg heeft KliQ in samenwerking met zorg en gezondheid (overheid) een project uitgewerkt: 'Tachtig tinten'. Dit is een aanbod van vormingen, publicaties en begeleidingstrajecten toegespitst op de ouderenzorg (KliQ VZW, 2019).



E. INTERESSANTE LITERATUUR

- **Gevoelsgenoten van zekere leeftijd**

Judith Schuyf

Levensverhalen van oudere homoseksuele vrouwen en mannen

- **Stormachtig Stil**

Eveline van de Putte

Stormachtig Stil bevat 27 bijzondere levensverhalen. Oudere homoseksuele mannen, lesbische vrouwen, transgenders en biseksuelen van Nederlandse en niet Nederlandse afkomst en een moeder van, vertellen openhartig over hun stormachtige (liefdes)leven en vaker nog over hun stilzwijgen en angst om nog altijd niet geaccepteerd te worden.

- **Nieuwe namen**

Eveline van de Putte

In Nieuwe Namen komt de transgenderpopulatie in al haar diversiteit aan bod. Transseksuelen, travestieten, crossdressers, transvrouwen en transmannen vertellen openhartig over hun zoektocht naar hun ware identiteit en het proces van eindelijk zichzelf worden. Het resultaat is een prachtig informatief full colour boek met foto's en een reeks verhalen over onzekerheid, moed, strijd en vooral: overwinning.

- **Aan de achterkant was alles in orde**

Samuel Ali De Schepper

In dit boek spreekt Samuel open en eerlijk over zijn gevoelswereld en belicht hij alle stappen in zijn transitie. Zijn verhaal, vlot geschreven en boordevol humor, is een echte eyeopener en laat je stilstaan bij het stereotype hokjes denken over man en vrouw.

Voor de maatschappij zijn transgenders een kleine minderheid, waarover weinig geweten is. Toch zijn er steeds meer meldingen van mensen die ontevreden zijn met hun geboortegeslacht. Dit boek is een leidraad voor al wie zijn gender in vraag stelt, maar ook voor familie en vrienden van transgenders en hulpverleners kan het een bron van informatie en steun zijn. Een 2^{de} druk verschijnt einde mei 2020 bij uitgeverij EPO.

- **Oud is out**

Ann Davids en Mips Meyntjens

Ervaringen van lesbische en biseksuele vrouwen, geboren voor 1945.

- **Holebipioniers**

Paul Borghs

“Het is de eerste keer dat de geschiedenis van de holebibeweging in ons land is neergeschreven”, zegt de schrijver Paul Borghs. “Dat is opvallend, want het is een van de grootste sociale bewegingen, en het hoort ook bij degenen die het meeste hebben bereikt. Daarom vond ik dat het brede publiek hier weet van moest hebben.”

- **Tachtig Tinten: genderidentiteit en seksuele diversiteit bespreekbaar maken in het woonzorgcentrum**

Politeia

Tachtig tinten is een instrument om genderidentiteit en seksuele diversiteit bespreekbaar te maken binnen het woonzorgcentrum. Deze methodiek bestaat uit 16 tekeningen waar alledaagse situaties op zijn afgebeeld. Ze zijn onderverdeeld in vier thema's: gender, seksualiteit, relaties en omgeving. De doos bevat ook een handleiding met tips om met de tekeningen aan de slag te gaan en basisinformatie over genderidentiteit en seksuele diversiteit. Deze publicatie kwam tot stand met de steun van het Agentschap Zorg en Gezondheid, met medewerking van KliQ vzw.

- **Genderidentiteit en seksuele diversiteit in de ouderenzorg**

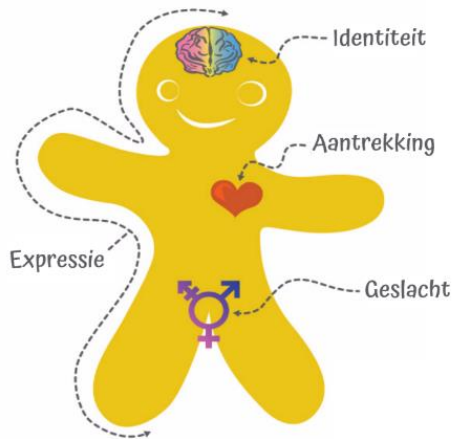
Els Messelis

Deze toolkit is bedoeld voor iedereen die betrokken is bij de ouderenzorg, dus niet alleen voor woonzorgcentra, maar ook dagverzorgingscentra, serviceflats, thuiszorg enz. Met deze toolkit wil de auteur de ouderenorganisaties, de hulpen zorgverleners en de oudere volwassenen een positieve boost geven om, aan de hand van gedegen frameworks, tips, stellingen, scenario's en prachtige illustraties, de bespreekbaarheid rond genderidentiteit en seksuele diversiteit op latere leeftijd te verhogen en taboes te doorprikken.

6. VERKLARENDE WOORDEN EN BEGRIPPEN

Genderwat? Genderkoek

Er is een belangrijk verschil tussen sekse (geslacht), gender, genderidentiteit, genderexpressie en seksuele oriëntatie. De genderkoek die je kan terugvinden op de website van Vlaanderen.be kan hierbij helpen om dit te begrijpen.



Sekse of het geslacht, zijn de biologische kenmerken die bepalend zijn voor je geslacht. Denk hierbij aan penis, vagina, chromosomen en hormonen(Vlaanderen, 2019).

Gender is in tegenstelling tot de sekse een sociaal culturele term. Een cultuur kent bepaalde kenmerken, talenten, eigenschappen en verwachtingen toe aan het man of vrouw-zijn. Je gender krijg je dus mee vanuit de samenleving waarin je bent geboren (Vlaanderen, 2019).

Genderidentiteit daarentegen is de eigen beleving van je gender, men kan zich identificeren als man, vrouw, beide of geen van beide (Vlaanderen, 2019).

Genderexpressie is de manier waarop je expressie geeft aan je gender. Bijvoorbeeld door middel van kleding die je draagt, door je gedrag en de manier waarop je spreekt (Vlaanderen, 2019).

Seksuele oriëntatie is het hart van de genderkoek. Het gaat over de aantrekking op zowel romantisch als seksueel vlak die je voelt tot andere (Vlaanderen, 2019).

L = Lesbian = lesbiennes

Men spreekt van een lesbienne wanneer een vrouw zich op een emotionele en seksuele manier aangetrokken voelt tot anderen vrouwen.

G = Gay = homoseksuelen

Wanneer een man zich op een emotionele en seksuele manier aangetrokken voelt tot andere mannen, spreekt men van homoseksualiteit.

B = Bisexual = biseksuelen

Wanneer een persoon zich op een emotionele en seksuele manier aangetrokken voelt tot zowel zijn eigen als het andere geslacht, dan spreekt men van biseksualiteit.

T = Transgenders

Transgender wordt gebruikt als paraplu term voor travestie, transgenderisme, transseksualiteit en alle andere vormen van gendervariantie (Blender, 2019).

Q = Queer/ Questioning

Queer werd origineel gebruikt als een scheldwoord voor de LGBT community, maar deze dagen wordt het gebruikt als een term die verwijst naar de holi-bi-emanipatie en de bevrijding uit beperkende genderrollen (Vlaanderen, 2019). Deze mensen willen zich niet in hokjes laten steken.

Wanneer iemand zijn gender, seksuele identiteit en seksuele oriëntatie in vraag stelt, spreekt men van questioning.

I = Interseksual = Intersekse conditie

Intersekse is de medische conditie waarbij het lichaam zowel mannelijke als vrouwelijke kenmerken heeft. (Vlaanderen, 2019).

A = Asexual = Aseksuelen

Men spreekt van aseksualiteit wanneer er een gebrek is aan seksuele aantrekkingskracht en/of seksuele verlangens.

P = Pansexual = Panseksuelen

Men spreekt van panseksualiteit of omni-seksualiteit wanneer men seksuele, romantische of emotionele aantrekkingskracht ervaart naar personen van alle genderidentiteiten en biologische geslachten (Sense, 2019).

Non-binair

Wanneer iemand zich niet thuis voelt in de binaire gendercategorieën van man of vrouw en zich beter voelt bij een niet-binaire genderidentiteit, spreken we van een non-binaire persoon. Non-binair is een paraplueterm voor verschillende termen van genderidentiteiten die zich buiten het binair stelsel bevinden: genderqueer, agender, genderfluïde, ... (Transgender infopunt, 2013).

7. BIBLIOGRAFIE

Blender. (2019, 04 01). www.encyclo.nl. Opgehaald van transgender: <https://www.encyclo.nl/begrip/transgender>

Cavaria. (2019). genderkoek. Opgehaald van cavaria.be: <https://cavaria.be/genderkoek>

Cavaria. (2019, 11 12). shop.cavaria.be. Opgehaald van wat je altijd al wilde weten over holebis: <https://shop.cavaria.be/wp-content/uploads/2016/02/watjealtijdalwildewetenoverholebis.pdf>

Cavaria. (2019, 04 15). www.cavaria.be. Opgehaald van Wat doet Cava- ria: <https://www.cavaria.be/wat-doet-cavaria>

De Jong Gierveld, J. (1984). Eenzaamheid: een meersporig onderzoek. Amsterdam: Deventer: Van Loghum Slaterus.

Fokkema, T. (2006). Ouderenzorg moet homovriendelijker. Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie , 4-6. Opgehaald van <https://link.springer.com/article/10.1007/s12439-012-0001-5>

Gastmans, C. (2015). www.zorgneticuro.be. Opgehaald van Zorgmede- werkers spelen een belangrijke rol om taboe te doorbreken: <https://www.zorgneticuro.be/sites/default/files/2015%20Zorgwijzer%2055%20def>.

Gits, J. (2015). sociaal.net. Opgehaald van Ouderen holebi's zijn een uitdaging voor woonzorgcentra:

<https://sociaal.net/achtergrond/oude-re-holebis/>

Het Roze Huis. (2019, 04 15). www.hetrozehuis.be. Opgehaald van home: het roze huis:

https://www.hetrozehuis.be/het_roze_huis

KliQ VZW. (2019, 04 15). kliqvzw.be. Opgehaald van over cliq:
[https:// kliqvzw.be/nl/over-kliq](https://kliqvzw.be/nl/over-kliq)

Kluit, M. (2015). kleurrijke kennis homovriendelijkheid in de oude- renzorg en de ro van kennisverwerving, masterscriptie,. Opgehaald van www.roze50plus.nl:
[https://www.roze50plus.nl/assets/uploads/ docs/](https://www.roze50plus.nl/assets/uploads/docs/)

Leyerzapf, H., Visse, M., De Beer, A., & Abma, T. (2013). Op weg naar betere roze ouderenzorg. Opgehaald van www.coc.nl:
<https://www.coc.nl/wp-content/uploads/2013/11/Op-weg-naar-een-betere-roze-oude-ren-zorg-rapport.pdf>

Messelis, E. (2018). Genderidentiteit en seksuele diversiteit in de oude- renzorg. Antwerpen-Appeldoorn: Garant.

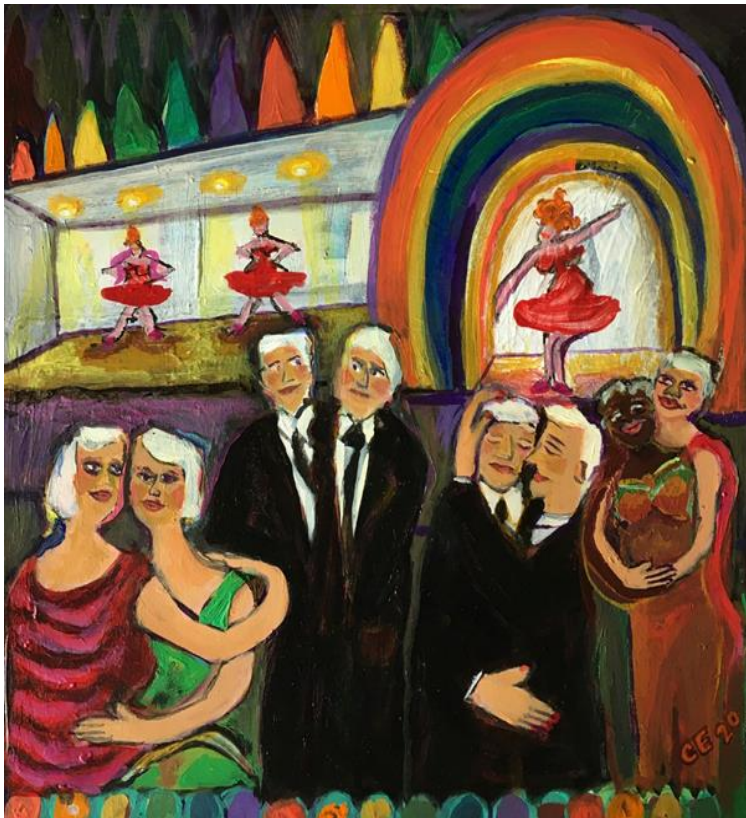
Movisie. (2012). www.zorg-en-gezondheid.be. Opgehaald van Lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender-ouderen:
<https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/atoms/files/80%20Tinten%202018%20-%20Lesbische%2C%20homoseksuele%2C%20biseksuele%20en%20transgender%20ouderen%20%28Movisie%202012%29.pdf>

Regenboogambassadeurs. (2019, 04 19). regenboogambassadeurs.be. Opgehaald van Wie zijn wij:
<https://regenboogambassadeurs.be/>

Sense. (2019, 11 05). sense.info. Opgehaald van panseksueel:
<https://sense.info/nl/seks-abc/p/panseksueel>

Vlaanderen. (2019, 11 05). overheid.vlaanderen.be. Opgehaald van begrippen-rond-gender-en-seksuele-diversiteit:
<https://overheid.vlaanderen.be/begrippen-rond-gender-en-seksuele-diversiteit>

WHO. (2010). Standard for Sexuality Education in Europe. A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists. . Keulen : WHO Regional Office for Europe and BZgA



Kunstzinnige regenbogen

Liefde

Liefde kent geen leeftijd

Liefde kent geen grens

Liefde is voor iedereen

Liefde van mens tot mens

Geniet van het leven

En van de liefde die je hebt gevonden

En weet, liefde is nooit

Aan grenzen gebonden



IEDER MENS IS ANDERS EN HEEFT VELE KWALITEITEN. MENSEN VERSCHILLEN OP DUIZEND EN ÉÉN MANIEREN VAN ELKAAR. DENK HIERBIJ AAN AFKOMST, KLEUR, RELIGIE, CULTUUR, KLEDINGSTIJL, MUZIEKSMAAK, SEKSUELE VOORKEUR EN NOEM MAAR OP. DIVERSITEIT IS IN ONZE SAMENLEVING NIET MEER WEG TE DENKEN.

WIJ, ALS STUDENTEN OUDERENCOACHING AAN DE THOMAS MORE HOGESCHOOL TE GEEL, VINDEN HET BELANGRIJK DAT ALLE OUDEREN DE KANS KRIJGEN OM HUN LEVEN OP EIGEN WIJZE VORM EN INHOUD TE GEVEN. IEDER MENS VERDIENT HET OM ZICHZELF TE KUNNEN ZIJN. ZO OOK DE REGENBOOGouderen.

DAAROM ZIJN WE VOOR DEZE BROCHURE SAMEN MET DE REGENBOOGAMBASSADEURS EN ENKELE ZORGMEDEWERKERS AAN DE SLAG GEGAAN OM EEN BRUIKBARE BROCHURE TE MAKEN DIE HANDVATEN AANBIED WAAR IEDEREEN DIE ACTIEF IS IN DE OUDERENZORG (WZC, SERVICEFLATS, LDC,...) MEE AAN DE SLAG KAN.

VAAK GAAT HET MAAR OVER ENKELE HELE KLEINE EN SIMPELE AANPASSINGEN DIE VOOR DE REGENBOOGouderen EEN WERELD VAN VERSCHIL KUNNEN MAKEN.

WIJ HOPEN DAN OOK TEN ZEERSTE DAT DEZE BROCHURE U INSPIREERT OM OOK VAN UW WOONZORGCENTRUM EEN WARME HOLEBI- EN TRANSGENDERVRIENDELIJKE PLEK TE MAKEN.

AN, GITTE EN KIM



THOMAS
MORE